

UDK 226.4.07
232.3
264-063

Stručni članak

TOMISLAV IVANČIĆ

**LUKIN ISUS - MOLITELJ
I UČITELJ MOLITVE**

Sažetak

U ovom članku se analizira kako Luka opisuje Isusa molitelja i učitelja molitve. Nakon općeg uvoda obrađuje se pojam i značenje molitve, zatim Isusovo mjesto u svetom Trojstvu, u ulozi egzistencijalnog molitelja.

Isus poslušno moli svog Oca, on traži posebno mjesto i vrijeme za molitvu, zauzima poseban stav u molitvi, moli jasno, vlastitim riječima. Plod njegove molitve jest njegovo predanje Očevoj volji. Plod njegove molitve je sve što je on činio, govorio i htio. Drugim riječima, plod njegove molitve je on sam, Bog i Čovjek i Spasitelj svijeta.

Isus nas uči moliti po onom kako on moli. Ali nas i izričito uči moliti. Način njegova poučavanja u molitvi jest njegova reakcija na molbe koje su drugi na njega upravili. Dok Isus propovijeda, ili nešto od drugih zahtijeva, on poučava kako se moramo ponašati pred Bogom, odnosno kako ga trebamo moliti i prihvaćati njegovu Riječ.

I konačno, svaka riječ Evanđelja, svaka riječ što ju je Isus izgovorio, jest pouka o molitvi. Ako činimo onako kako to Isus od nas traži, najbolje molimo. Zato je vjera srce molitve.

Drugim riječima, u Lukinu Evanđelju moliti znači postati kao sam Isus.

Gornjim naslovom određene su granice teme koja mi je zadana. Palo mi je u dužnost istražiti kako Isus opisan u Lukinom Evanđelju moli i kako uči moliti. Nije, dakle, na meni da obradim molitvu kao takvu, a niti da obradim pojam molitve u Novom zavjetu ili u evanđeljima, pa ni u Lukinu. Ovdje istražujem samo viziju koju je imao Luka opisujući Isusa kao molitelja i učitelja molitve.

Prvi objekt moga rada, dakle, nije molitva, nego Isus. Potrebno je iz Lukina Evanđelja iznijeti sve one crte koje pred nama mogu uskrisiti Isusa molitelja i molitvenog učitelja.

OPĆE NAPOMENE

Obično se Lukino Evanđelje naziva "duhovnim evanđeljem". Time se misli reći da Luka u svome Evanđelju opisuje osobe koje su pune Duha Svetoga, koje mole, Bogu kliču, slave ga i blagoslivljaju te tako očituju djelovanje Duha Svetoga u svojoj osobi. Tako Zaharija pjeva himan "Blagoslovljen Gospodin Bog Izraelov" (usp. Lk 1,68-79), Elizabeta kliče Mariji: "Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje" (usp. Lk 1,42), Marija pjeva prekrasni "Veliča" (usp. Lk 1,46-55),

Šimun u hramu govori svoju molitvu: "Sad otpuštaš slugu svoga" (usp. Lk 2,29). Udo-vica Ana ponukana Duhom Svetim dolazi u hram, vidi Isusa i svima pripovijeda o njemu (usp. Lk 2,38). Iz Isusa izlazi sila koja liječi sve (usp. Lk 6,19), sila Duha Svetoga ga nuka da liječi (usp. Lk 5,17) ili se naprosto kaže da je "Isus pun Duha Svetoga" (usp. Lk 4,14). Za njega se također kaže: "U taj isti čas kliknu Isus u Duhu Svetom" (usp. Lk 10,21). Oni koje je Isus ozdravio ili iz njih istjerao duhove kliču Bogu u sav glas (Lk 17,16) ili naprosto daju Bogu slavu (usp. Lk 17,18). Ili se jednostavno kaže: "Bijahu zaneseni njegovim naukom jer silna bijaše riječ njegova" (Lk 4,32). Ili na drugom mjestu: "Sve obuze zanos te su slavili Boga i puni straha govorili: Danas vidjesmo nešto neviđeno!" (Lk 5,25). Onaj koga je ozdravio "Ode kući slaveći Boga" (Lk 5,25). Kao plod ustrajne molitve opisuje se davanje Duha Svetoga (usp. Lk 11,13).

Iz ovoga bismo zaključili da je Lukin Isus opisan kao veliki molitelj i kao veliki učitelj molitve. No, počnemo li prelistavati Lukino Evanđelje, ostat ćemo razočarani. Lukin Isus kao da malo moli i kao da malo uči moliti. Luka Isusa tek na standardnim mjestima opisuje kako moli ili tek ponekom riječju spominje njegovu molitvu. Izričito

ga kao učitelja molitve opisuje tek na nekoliko mjesta. Želimo li stoga upoznati Isusa kao molitelja, morat ćemo posegnuti za mnogim drugim elementima njegova vladanja, odnosa ljudi prema njemu, apostola koji ga mole da ih nauči moliti, njegovih pouka kako da se moli, njegova odnosa prema Ocu, kako bismo iz toga iscrtali njegov molitveni lik. Drugim riječima, potrebno je čitavo Lukino Evanđelje razumjeti kao hram u kojem Isus moli kako bismo otkrili Isusa molitelja i učitelja molitve.

Pouka za molitvu su, naime, sâm Isusov lik, njegova djela i vladanje, njegov odnos prema Ocu, njegov odnos prema ljudima te način kako on uslišava ili ne uslišava one koji ga za nešto mole.

Da bismo mogli dobro orisati i razumjeti Isusa kao molitelja i učitelja molitve, potrebno je nešto reći o tome što mi mislimo i što Crkva misli pod molitvom.

POJAM MOLITVE

Drugi vatikanski sabor kaže da je molitva razgovor s Bogom, (usp. DV, br. 25). Vjeronaučni katekizmi su nas učili da je molitva uzdizanje uma i srca k Bogu. Sveti Ivan Vianey kaže da je molitva susretanje Boga, razgovor s Bogom, da je molitva zagrljaj s Bogom. Sveta Terezija Avilska kaže da je molitva gledanje i promatranje Boga. Suvremeni njemački teolog Walter Kasper kaže da je molitva "prostor u kojem Bog može stupiti u akciju za nas" (W. Kasper, *Der Gott Jesu Christi*, Mainz 1982, str. 180).

Nicola de Martini u svojoj knjižici "Molitva, preobrazba čovjeka i svijeta" kaže da je Bog molitva. Bog je, naime, u tri osobe koje se promatraju i međusobno toliko ljube da žive jedan jedinstveni život. To su tri osobe koje se stapaju jedna u drugu u spoznaji i ljubavi, a upravo to je molitva. Isus je jedini put do Oca. Stoga se naša molitva odvija po Isusu i u njemu. Nebo će zapravo biti molitva. Jer, nebo je "vizija beatifica", a to znači gledanje Boga. To znači molitvu u njezinom vrhunskom savršen-

stvu. Molitva je odnos spoznaje između čovjeka i Boga te odnos ljubavi između čovjeka i Boga. Na istoku će reći da je molitva podsjećanje na Boga.

Možda je najljepša definicija molitve da je ona razgovor s Bogom. Sveti Jeronim kaže: "Moliš li, ti si taj koji govoriš zaručniku. Čitaš li Sveto pismo, zaručnik je taj koji govori tebi." (N. de Martini, str. 17)

Majka Terezija pak kaže da je za nju molitva prijateljski odnos s Isusom. Ona kaže da u molitvi najprije šuti, kako bi čula Isusov glas, a tek mu onda počinje govoriti. Molitva je, dakle, slušanje i odgovaranje, ona je tišina i govor, ona je prvenstveno oslušivanje Božjeg glasa, ona je oslušivanje njegova glasa iz Svetog pisma, iz znakova vremena, iz događaja, iz srca, a onda i odgovor tom Božjem glasu.

Ako tako razumijemo molitvu, vidjet ćemo da je ona zapravo najvažniji čovjekov posao. Bez molitve Bog ne može doći da nam pomogne. Bez molitve, drugim riječima, nema spasa. Ima ljudi koji ne mogu doći do krštenja, ne mogu primiti sakramente, ne mogu doći u vidljivu Crkvu, a ipak se spašavaju. Spašavaju se samo utoliko ukoliko mole, a to znači ukoliko su srcem otvoreni prema Apsolutnom.

Molitva je, dakle, prijateljevanje s Bogom, susretanje s njime, mogućnost da čovjek dođe u dodir s Bogom i uđe u Božji život i da Bog uđe u ljudski život.

ISUS - MOLITELJ

Pokušajmo sad iz Lukina Evanđelja ocrtati Isusa molitelja. Budući da je Isus Sin Božji, on živi jedino ukoliko je u stavu molitve. Sve što ima, prima od Oca. Otac je onaj koji sebe spoznaje, koji spoznajući sebe zapravo ulazi sav u svoju spoznaju, a to je upravo Isus. Isus je stoga onaj koji je Očeva spoznaja, on postoji samo ukoliko neprestano prima čitav Očev lik i Očevu stvarnost kao spoznatu. On je sav u stavu primanja, a Otac sav u stavu davanja. Drugim riječima, Isus je apsolutni molitelj.

Budući da čovjek živi samo ukoliko prima od Boga, znači da je i čovjekov stav

pred Bogom isti, a to je stav primanja, molitve, dijaloga s Bogom. Isus je na sebe uzeo ljudsku narav i tako je dodirnuo, kako kažu Koncil i sadašnji papa Ivan Pavao II, svakog čovjeka ljudske povijesti. Tako je on kao molitelj zapravo prvi i temeljni molitelj ljudske povijesti. Ne samo da on kao osoba postoji ukoliko je u molitvenom stavu, a to znači ukoliko prima od Oca sve što Otac spozna u sebi, nego je on također jedina mogućnost da čovječanstvo opstane, da bude spašeno, da bude ponovno stvoreno ukoliko je kao čovjek ispred svih nas u tom stavu molitve pred Ocem. Po njemu je sve stvoreno. Nema drugog imena po kome bismo mogli biti spašeni.

1. Isusov osnovni duševni i egzistencijalni stav molitve jest *poslušnost*. On polazi u svijet, jer "žrtava i okajnica ne primaš, nego si mi tijelo dao", kaže Sveto pismo. On je Riječ po kojoj Otac sve stvara, on je Riječ izgovorena, Riječ poslušna, Riječ koju Otac izgovara. Ta je riječ postala tijelom upravo u molitvenom stavu Marije, kada je izrekla: "Neka mi bude po tvojoj riječi." Molitva poslušnosti je osnovni Isusov stav. I stoga je, dok je molio kod krštenja na Jordanu, mogao čuti Očev glas: "Ti si Sin moj ljubljani! U tebi mi sva milina!" (Lk 3,22). Izraz te Isusove poslušnosti Ocu, totalnog dijaloga i ljubavi s njime jesu Lukini opisi Isusa riječima: "Isus se pun Duha Svetoga vratio s Jordana" (Lk 4,1), ili "A Isus se u snazi Duha vrati u Galileju" (Lk 4,14). Baš zato što je poslušan Ocu, Otac ga beskrajno ljubi i ta ljubav jest Duh Sveti koji je u njemu i koji zrači i čini Očeva djela kroz Isusa.

Taj Isusov stav pokornosti Ocu jest riječ koju govori, jesu čudesa koja čini, jesu konačno i apostoli koje je odabrao, njegova smrt i uskrsnuće. Isus, naime, izabire apostole tek nakon što je proveo noć u molitvi (usp. Lk 6,12). On u svoju smrt ulazi tek kad je u Getsemaniju s naporom i drhtanjem molio Oca najprije da otkloni njegov kalež, a onda da se vrši njegova volja (usp. Lk 22,41-46). Isus gotovo drhti kad govori Ocu. On se kao dijete odnosi prema njemu. Tako moli: "Oče, oprostí im, jer ne znaju što čine." Ili: "Oče, u ruke tvoje predajem

Duh svoj." "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje."

2. Da bi molio, Isus bira *posebna mjesta*. Tako, primjerice, odlazi u pustinju (usp. Lk 4,1-13); na samotna mjesta (usp. Lk 4,42; 9,10; 9,18; i dr.); na goru da se moli (usp. Lk 9,28); u hram moliti, iz hrama izgoni prodavače da bi tamo mogao moliti (Lk 19,45). No, on moli i tamo gdje se upravo našao, a to znači među ljudima (usp. Lk 10,21).

3. Posebno je pitanje *kada* je Isus molio. Povlašteno vrijeme Isusove molitve bilo je vrijeme *tišine i mira*. Tako Luka piše da je znao moliti rano ujutro ili provesti čitavu noć u molitvi. To znači ne samo da je Isus birao mjesta gdje će biti odvojen od ljudi, buke i nemira, nego i vrijeme koje je najmirnije za molitvu. Na taj nam način očituje da je htio biti čitav s Ocem i Otac s njime, nije htio da ga išta ometa, išta zauzima i djelić njegova bića dok je s Ocem.

Isus također moli onda kad je *u potrebi*. Tako moli onda kad je na sebe uzeo grijeh svijeta te kao jaganjac pošao k Ivanu na Jordan da ga krsti. Moli i u trenutku kad treba birati dvanaesticu apostola i to cijelu noć. Moli u odlučujućem trenutku predaje u ruke neprijatelja, da bude raspet na križu kao žrtveni jaganjac, da prolije svoju krv za ljude i spas čovječanstva. Moli za Petra, da njegova vjera ne oslabi, nego da u trenucima napasti dođe k sebi, obrati se i učvrsti svoju braću. Moli kad treba ići drugim gradovima naviještati evanđelje. Moli u trenucima radosti, kad je vidio da su apostoli osjetili snagu Božjeg kraljevstva, nakon što su mu ispričali kako im se čak i zlodusi pokoravaju u njegovo ime. Moli da Otac oprostí ubojicama. Moli i prije nego će ispustiti duh na križu (usp. Lk 23,46). Moli i kada sklapa novi i vječni savez između Boga i nas, na Posljednjoj večeri, blagoslivljajući Oca. Moli i onda kad treba ići u hram gdje i drugi mole.

Isus, dakle, ima različito doba molitve. Ili, bolje rečeno, svaka životna prilika za njega je prilika za molitvu. Konačno, treba znati da je svako vrijeme vrijeme njegova boravka s Ocem nebeskim i zato on kao dvanaestogodišnji dječak kaže: "Niste li

znali da mi je biti u onome što je Oca mojeg-a?" (Lk 2,49).

Osim toga, Isus nije molio tek kao odrastao. On je molitelj od trenutka svoga začeća pa do smrti. Zbog njegova dolaska u utrobu Marije, ona je puna milosti. Zbog njega je "zaigralo čedo u utrobi Elizabete" (Lk 1,41). Zbog njega kao molitelja pastiri se raduju i dolaze ga posjetiti, tri kralja stižu s Istoka, Šimun se napunio Duha Svetoga, koji ga je doveo da vidi Mesiju, udovica Ana također. Na njemu se to vidjelo, a Luka o tome kratko piše: "A dijete je raslo, jačalo i napunjalo se mudrosti i milost je Božja bila na njemu" (Lk 2,39).

4. Novo je pitanje *kako je Isus molio ili kakav je tjelesni stav zauzimao kod molitve?*

Na mjestima gdje se jednostavno kaže da je molio, očito je da je zauzimao neki stav u kojem se vidjelo da moli. Tako se kaže da je nakon krštenja molio (usp. Lk 3,21). Na drugom mjestu se kaže da je "uskliknuo u Duhu Svetom" (usp. Lk 10,21). Za molitvu u Getsemanskom vrtu kaže se da se "otrgnuo od njih koliko bi se kamenom dobacilo, pao na koljena pa se molio" (Lk 22,41). Na drugom mjestu se kaže "usta od molitve" (Lk 22,45), a to znači da je bio u nekom stavu iz koga je trebao ustati da bi pošao k apostolima. Očito je da je bio neki vidljivi stav i iz toga što Luka kaže: "usrdnije se molio" (Lk 22,41), a to znači da je očito svojim tijelom pokazivao tu usrdnost molitve.

5. Koje riječi Isus upotrebljava dok moli? Luka, nažalost, daje malo podataka o tome kako Isus riječima moli. On jednostavno kaže: "Isus se uspe na goru da se pomoli" (Lk 9,28). Ili, "dok je u osami molio" (Lk 9,18), ili "dok je bio nasamo" (Lk 9,10), ili jednostavno "i dok se molio".

Pa ipak ima nekoliko tekstova koji nam govore kaje je riječi upotrebljavao pri molitvi. Tako u 10,21, Luka piše: "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima. Da, Oče! Tako se tebi svidjelo. Sve mi preda Otac moj, nitko ne zna tko je Sin - do li Otac; niti tko je Otac do li Sin i onaj kome Sin hoće da objavi" (Lk 10,21-22). Isus slavi Oca zato što je njemu i svima

objavio sebe. On ga slavi zato što se Ocu nešto svidjelo. On kao da zahvaljuje za svoju egzistenciju, da je upravo on Očevo svidanje. Ono što se Ocu sviđa činiti ili govoriti, to je Isus. Ostavljene su nam doslovne riječi kako je Isus molio u Getsemanskom vrtu: "Oče! Ako hoćeš, otkloni ovu čašu od mene. Ali, ne moja volja, nego tvoja neka bude!" Na križu Isus također izgovara prekrasnu molitvu svome Ocu: "Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!" (Lk 23,46) i "Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine" (Lk 23,34).

Isusove molitve uvijek su usmjerene Ocu. On nikad ne govori Duhu Svetom, nego samo Ocu. Međutim, on je ispunjen Duhom Svetim dok govori Ocu, a to znači da je prepun ljubavi kad god se sjeti Oca.

U drugim zgodama Isus ne izgovara molitve nego se samo kaže da je blagoslovio Boga ili da je blagoslivljao apostole (usp. Lk 24,30 i 50). Kod čuda umnažanja kruhova molio je tako da je pogledao u nebo, blagoslovio i razlomio kruhove, pa davao učenicima da posluže mnoštvo (usp. Lk 9,16).

6. I napokon, mogli bismo pitati, *koji su bili plodovi Isusove molitve.*

Ako pomno studiramo Lukino Evanđelje, zapaziti ćemo da je plod Isusove molitve bilo zapravo *prihvatanje Očeve volje*. Tako je već njegov boravak u Jeruzalemu s dvanaest godina, gdje je očito molio, donio plodove, da je jednostavno htio ostati u hramu u kojem na poseban način boravi Otac. Kao da se nakon takve molitve nije mogao otrgnuti od Očeve prisutnosti. Zatim nakon molitve u osami on odlučno govori učenicima da će biti uhićen, da će biti ubijen, ali da će treći dan uskrsnuti. To je prihvaćanje Očeve volje (usp. Lk 9,18 i 9,22). To je rezultat i njegove molitve na gori gdje je molio (usp. Lk 9,28). Kad su, naime, sišli s gore i divili se svemu što je on činio, on im kaže: "Sin Čovječji doista ima biti predan ljudima u ruke" (Lk 9,44).

Noć probdjevena u molitvi imala je za plod izbor apostola. Apostoli su Očeva volja. Zato Isus ne može na molbu majke sinova Zebedejevih dati njima da sjednu lijevo ili desno od njega u njegovu kraljevstvu, jer

je to Otac odredio onima kojima je htio. Prema tome, i apostoli su Očeva volja. Isus cijelu noć moli da bi ušao u tu Očevu volju. U Getsemanskom vrtu usrdno moli da bi mogao prihvatiti Očevu volju i ući u smrt da spasi ljude. U posljednjem trenutku svog života na zemlji on na križu predaje Ocu svoj duh i tako do kraja ispunjava Očevu volju. I u trenucima kada su ga ljudi trebali, kad su ga slavili, o njemu se širio glas i svijet grnuo da ga sluša i ozdravlja od svojih bolesti, on se sklanjao na samotna mjesta da moli kako bi dobio snagu da se opre ljudskoj volji, da bi mu Očeva volja bila važnija od ljudskih želja (usp. Lk 5,16).

Jednako možemo reći da je plod Isusovih molitava bilo sve ono što je činio i govorio. Zato što je bio u molitvi, mogao je činiti Očeva djela. Zato su ljudi u njima vidjeli Očevu veličinu i slavili Boga. Također je mogao učiti apostole onako kako mu je Otac zapovjedio, a ne onako kako bi oni željeli. Mogao se oprijeti ljudima i činiti Očeva djela. Mogao je tumačiti kraljevstvo Božje, imati samilosti prema ljudima, opraštati grijehе, uskrisivati mrtve, utemeljiti svoju Crkvu, liječiti sve bolesti i sve nemoći, izgoniti zle duhove i imati vlast nad prirodom. Jednostavno, mogao je donijeti ljudima Očev spas.

Da zaključimo! Isus je vrhunski molitelj. Kao Bog uvijek je povezan s Ocem i jedno s njime. Kao čovjek on neprestano traži mjesto, vrijeme, riječi i tišinu za molitvu, kako bi mogao kao čovjek komunicirati s Ocem. Kao čovjek on treba molitvu, jer bez nje ne može ući u Očevu volju i potpuno je ispuniti. On zna za svoju zadaću, zna kada treba nastupiti, zna kako treba ispuniti svoju zadaću, može činiti velika djela jer je povezan s Ocem. Ta se povezanost očitovala kroz molitvu. Drugim riječima, molitva je za Isusa prostor u kojem on može govoriti i činiti kao Bog, živjeti punim životom, ispunjavajući Očevu volju.

ISUS - UČITELJ MOLITVE

Želimo li od Isusa opisanog u Lukinu Evanđelju naučiti kako moliti, tada imamo pet ili više izvora za to upoznavanje:

1. Isus sâm je *molitelj, ali i učitelj molitve*. Molitva se, naime, uči od drugoga. Ili, molitva se vidi na drugome, kaže Andre Louf. Molitva je nešto što sa drugoga prelazi na nas i nas osvaja. Tako su apostoli vidjeli Isusa kako moli i odmah ga molili da i njih nauči moliti. Gledajući drugoga i mi počinjemo moliti. Prema tome, sve što u Lukinu Evanđelju vidimo o Isusovoj osobnoj molitvi najdublje nas poučava kako treba moliti.

2. Kako moliti možemo naučiti iz Isusovih izričitih pouka o molitvi. U Lukinu Evanđelju nema puno takvih izričitih Isusovih riječi o molitvi, ali ih ima. Tako nas Isus najprije uči Očenaš. Zatim uči kako treba uporno moliti, dokle god ne dobijemo ono za što molimo. Osim toga, on nas uči da Otac nebeski uvijek daje dobro, kad god ga molimo. Zatim nam kaže neka molimo, tražimo i kucamo, jer svaki koji moli dobiva, koji traži nalazi i koji kuca, njemu se otvara. Uči nas da budemo uporni poput udovice koja ide nepravednom sucu da je oslobodi od tužitelja. Zatim nas Isus uči kako treba ponizno moliti, poput carinika, a ne oholo, poput farizeja. Izričito nas uči da treba bdjeti i moliti kako bismo mogli umaći svemu što se ima dogoditi u svijetu i stati pred Sina Čovječjega. Da molimo i bdijemo traži od nas i zato da ne bismo upali u napast i otpali od Boga. On nas također izričito uči da blagoslivljamo one koji nas proklinju, da molimo za one koji nas ogovaraju.

Naizraavnija pouka o molitvi je ona koju je Isus dao nakon što su ga učenici molili da ih nauči moliti: "Čim je Isus prestao moliti, reče mu jedan od učenika: Gospodine, nauči nas moliti kao što je Ivan naučio svoje učenike." A on im reče: "Kad molite, govorite: Oče! Sveti se ime tvoje! Dođi kraljevstvo tvoje! Kruh naš svagdanji daj nam svaki dan! Otpusti nam grijehе naše: ta i mi otpuštamo svakom dužniku svojemu! I ne uvedi nas u napast!" (Lk 11,1-4)

U toj molitvi Isus nas uči *kako* ili *kojim riječima* treba moliti. Također nas uči *što* treba moliti. On nas najprije uči da je Bog naš Otac, da smo mi prema tome njegova djeca i da smo između sebe braća. Prvo što

nam kaže jest da treba Oca slaviti, blagoslivljati njegovo ime. I uči nas da je zapravo najvažnije tražiti kraljevstvo Božje.

Kraljevstvo Božje je središnja stvarnost za koju treba moliti. Kad nju imamo, sve drugo nam se nadaje, kaže Isus. No, da bi se to kraljevstvo moglo nastaniti u nama, Isus traži da oprostimo drugima, ali i da molimo da se nama oprostí te napokon da budemo oslobođeni od napasti. Moramo ipak reći da Isus nigdje od nas ne traži da ponavljamo njegove riječi. Stoga i Lukina molitva Očenaša koja se razlikuje od Matejeva iskaza pokazuje da Isus zapravo želi reći kako je potrebno moliti na ovaj način, a ne ponavljati ove riječi.

Tako će Isus reći: "Zašto mi govorite Gospodine, Gospodine, a ne činite što vam zapovijedam?" (usp. Lk 6,46). Nije potrebno, dakle, govoriti puno riječi, nego s puno srca biti povezan s Bogom. I zato Isus kaže: "Ištite, tražite, kucajte; jer onaj koji ište dobiva, koji traži nalazi, koji kuca otvara mu se." (usp. Lk 11,9)

Istovremeno on traži da ustrajno molimo. Treba, drugim riječima, moliti sa sigurnošću da ćemo biti uslišani. I to da ćemo uvijek dobiti dobro, a nikada zlo. Molitva, prema tome, nikada ne može polučiti zao, nego samo dobar cilj, jer je Otac nebeski dobar: "Ako dakle vi, iako zli, znate dobrim darovima darivati djecu svoju, koliko li će više Otac s neba obdariti *Duhom Svetim* one koji ga zaištu!" (Lk 11,13)

Tako nas, dakle, Isus upozorava kako Oca nazvati i što od njega moliti, a onda nas uči da treba *ustrajno* moliti te na kraju zaključuje kako je potrebno uvijek od njega očekivati samo najbolje rezultate i plodove molitava.

Na drugom nas pak mjestu Isus uči kako treba ponizno moliti. Farizej moli oholo, on Boga i ne treba, on je zadovoljan svojim dobrim djelima i on se njima hvali i oslanjajući se na njih prezire ljude lošije od sebe. Carinik, naprotiv, moli da mu Bog oprostí, ne osuđuje se ni oči podignuti prema nebu, udara se u prsa i traži da mu se Bog smiluje. I takva carinikova molitva je ispravna, kaže Isus, ona nas opravdava, ona je uslišana. Farizej pak, iako je potpuno

izvršio zakon, iako je zaista činio dobro, nije opravdan jer se nije oslanjao na Boga nego na svoja dobra djela. On, zapravo, i nije molio, nego se hvalio svojim djelima. Bit je, međutim, molitve da se hvali Boga, a ne da sami sebe hvalimo pred Bogom. Takva ponizna molitva je važna i Isus nas također o njoj uči u usporedbi i priči o izgubljenom sinu. Izgubljeni sin dolazi ocu i kaže mu: "Oče, sagriješih nebu i tebi i nisam dostojan zvati se tvojim sinom." (Lk 15,21)

Isus nas dalje uči da je potrebno *slušati Božju riječ*, kako bismo mogli biti s Bogom. Blaženi su oni koji slušaju Božju riječ i čuvaju je, kaže Isus (usp. Lk 11,28). Tko sluša Božju riječ, taj sluša Oca nebeskoga i taj je onda u dijalogu s njime. Riječ Božja je sâm Isus i ona obećava i daje Božju milost. Ona nam, dakle, donosi Božje kraljevstvo. Stoga onaj koji prima Božju riječ, prima Božje kraljevstvo koje nam je Otac obećao dati (usp. Lk 12,31). Prema tome, ispravno moliti i biti uslišan znači najprije *slušati Božju riječ* i nju *čuvati i činiti*.

Moliti od Boga možemo sve što nam je potrebno za život. Tako Isus govori da treba moliti da nam se oprostí. Zatim treba moliti za svagdašnji kruh. Treba također moliti da nas Bog obrani, kao što je udovica tražila da je sudac obrani. Tako možemo od Boga tražiti što god je potrebno za nas i za druge ljude.

Isus nas također izričito uči da treba *biti budan i moliti*. On nas upozorava da nam srca mogu otvrdnuti u proždrljivosti, pijanstvu i životnim brigama. Stoga je potrebno biti budan i u svako doba moliti, kaže on. Što će biti plod te molitve? Isus odgovara da ćemo tada moći uzmaći svemu što se ima zbiti na zemlji i stati pred Sina Čovječjega (usp. Lk 21,34-36). O budnosti on osobito govori u času njegove odlučne borbe u Getsemanskom vrtu. On apostolima kaže: "Molite da ne padnete u napast" (Lk 22,40). U tome će biti ustrajan i ponovit će: "Molite da ne padnete u napast!" (Lk 22,46). Drugim riječima, Isus nas uči da je molitva snaga protiv napasti, Zloga i grijeha. Prema tome, upadamo li u grijeh, krivi smo sami, jer to znači da nismo molili.

Govoreći o farizejima da se prave važni zato što dugo mole, Isus nas upozorava da

molitva nije naš trofej, nego naša potreba i život. Tko se, dakle, pravi važan time što moli, taj je farizej i taj će biti strože suđen, kaže Isus (usp. Lk 20,47).

3. Treći način kako da uočimo Isusa učitelja molitve i da naučimo moliti jest da promatramo *kako on reagira na molitve* koje su njemu upućene. Tako razni ljudi mole Isusa. Deset gubavaca ga usrdno moli da ih izliječi. Slijepac moli neka mu se smiluje i otvori mu oči. Jair moli neka mu izliječi kćerku, a rimski satnik neka mu iscijeli slugu. Isus, naime, uvijek uslišava molitve onih koji ga mole da im pomogne. No, kada apostoli traže od njega da spusti oganj s neba na samarijansko selo koje ih nije prihvatilo, Isus ne uslišava tu molitvu. Kad ga mole da zabrani čovjeku u njegovo ime izgoniti zle duhove, Isus kaže - ne branite mu da to čini. Kad od Isusa jedan čovjek traži da naredi njegovu bratu da s njime podijeli imovinu, Isus ga ne uslišava. Kad učenici mole Isusa da otpusti narod jer su gladni i izmoreni, a daleko je do naseljena mjesta, Isus ne uslišava njihovu molitvu, nego čudom nahrani pet tisuća ljudi. Kada Marta moli Isusa da kaže Mariji neka joj pomogne, Isus je ne uslišava. Kada Isusa mole da izađe jer ga čekaju majka i braća, on to ne čini. Ima, dakle, bezbroj molbi upućenih Isusu koje on nije uslišao. Iz svake od njih možemo uočiti zašto ih Isus i kada ne uslišava. Isus ponajprije nikada neće činiti zlo za koje ga molimo. Neće također učiniti da svijet živi po našoj volji, nego po Božjoj.

No, kad mole Isusa da ih nauči moliti, on to čini. Kad ga mole da im protumači usporedbu o sjemenu, Isus to rado čini. Kad ga mole da ih spasi jer se oluja digla na jezeru i gotovo prekrila lađu, Isus ih spašava.

Isusov stav prema onima koji ga mole jest Božji stav prema našim molitvama. Bog je onakav kakav je Isus.

Iz spomenutih Isusovih djela vidimo da Isus traži poslušnost za molitvu. Deset gubavaca, Jair i satnik trebaju povjerovati Isusu kako bi im ispunio želje. Vjera je temelj i uvjet uslišanja.

4. Svaka riječ Lukina Evandjelja je zapravo mogućnost učenja molitve. Jer, svaka

riječ ili zapovijed Isusova jest zakon u koji nas želi uvesti Božja riječ da bismo mogli s Bogom drugovati i razgovarati. Stoga kad Isus traži da oprostimo svojim neprijateljima, onda je to uvjet da bismo mogli moliti. Ako traži da ljubimo neprijatelje, onda bez toga ne možemo dobro moliti. Ako traži da ne sudimo i ne osuđujemo, nego da dajemo onima koji od nas traže ili koji od nas posuđuju, onda činimo li tako, ulazimo u mogućnost sve bolje molitve. Kad Isus traži da se odrekemo svega, pa i vlastitog života, i da svaki dan uzimamo svoj križ, onda je to uvjet za dobru molitvu. Naime, molitva je razgovor s Bogom. Ono što nam Bog želi reći, to je izrekao u svome Sinu, u Svetom pismu. To nam Bog konačno govori po znakovima vremena, a to znači po događajima u povijesti. Ako se ne obaziremo na to što nam Bog govori, onda ne razgovaramo s Bogom, nego razgovaramo sami sa sobom. Prema tome, bitno je za svaku molitvu najprije znati Božje riječi, prihvatiti ih i čuvati, a tek se onda obratiti Bogu. Bog nas ne uslišava po onome što mi njemu kažemo, nego po onome što mi *od njega čujemo i prihvatimo*. Jer, nisu naše riječi pune Duha Božjega i života, nego Božje. Stoga ne nose naše riječi spas, nego Božje. Molitva je, prema tome, naš vapaj Bogu, ali i oslušivanje, očekivanje njegove riječi i njegova dolaska k nama da nam pomogne. On dolazi u svakoj svojoj riječi. Riječ koju nismo prihvatili naša je molitva koja nije uslišana.

Isus stoga *traži vjeru* za molitvu. On govori: "Imajte vjeru Božju." Kaže i: "Tvoja te vjera spasila." Vjera je povjerenje u onoga kome govorimo. A povjerenje se pokazuje u tome da li njegovu riječ prihvaćamo ili odbacujemo. Prolazimo li nehajno pokraj njegove riječi, to je kao čovjek koji uopće ne sluša sugovornika, nego neprestano tjera svoje. Stoga nećemo biti uslišani od mnoštva riječi koje mi govorimo, ali ćemo biti uslišani od mnoštva Božjih riječi koje smo mi čuli i sačuvali. Zato je Marijina molitva najbolja: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj."

5. Učiti moliti možemo i ako vidimo kako Isus *moli razne ljude* u Lukinu

Evandjelju. Tako on Mateju kaže - pođi za mnom. Tako govori ocu - idi, tvoj sin živi, ili ja ću doći i izliječiti ga. Apostolima kaže - ne bojte se. Ili imajte vjeru Božju; idite u grad tome i tome i naći ćete privezano magare i recite mu: Gospodin želi kod tebe proslaviti Pashu. Ili, uzmite i jedite, ovo je moje tijelo, uzmite i pijte, ovo je moja krv. Jeruzalemskim ženama kaže - ne plačite nada mnom, nego plačite nad sobom i nad djecom svojom (usp. Lk 23,28). Ili, kad se ovo stane zbivati, uspravite se i podignite glave jer se približuje vaše otkupljenje (usp. Lk 21,28).

To su Isusove molitve ljudima. A zapravo su to Isusove molitve tebi. Ako ih ne čuješ, kako možeš očekivati da Isus čuje tvoje molitve?

ZAKLJUČAK

Tako možemo zaključiti da je Isus molitelj i učitelj molitve istovremeno. Da je svaka njegova riječ pouka u molitvi, da je svaka

riječ u Svetom pismu upućena njemu i svaka njegova riječ nama molitva u kojoj učimo kako treba moliti. I da je svaka njegova riječ upućena Ocu i svaka njegova direktna pouka molitve ono iz čega možemo naučiti kako se moli. No, sve je to isti Isus. On koji moli, on koji nas uči, on koji govori, on koji čini, on koji uslišava ili odbija molitvu.

Prema tome, najbolje ćemo naučiti moliti ukoliko postanemo prijatelji s Isusom. Zavalimo li Isusa, zavaljet ćemo molitvu, jer ona će s njega prijeći u nas. Jer molitva i nije ništa drugo nego drugovanje s njime. Budući da je on jedno s Ocem, molitva je drugovanje s Ocem i Duhom Svetim. Ulazeći tako molitvom u odnos Oca i Sina, mi se zapravo ispunjamo Duhom Svetim, ulazimo u ljubav Oca i Sina, postajemo dionici te ljubavi. Tako će i iz nas početi izlaziti sila koja će liječiti sve, tako ćemo i mi u silini Duha govoriti da će se ljudi diviti i obratiti na riječi koje govorimo.

Drugim riječima, prema Lukinu evandjelju, moliti znači postati kao Isus.